

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΤΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

Σε ό,τι αφορά την ίδρυση και λειτουργία των Παιδαγωγικών Τμημάτων στα Πανεπιστήμια και γενικότερα την παιδαγωγική κατάρτιση των υποψηφίων εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, είναι ακόμη πολύ επίκαιρο το ακόλουθο ψήφισμα της έκτακτης Γενικής Συνέλευσης της Παιδαγωγικής Εταιρείας στις 11.12.1982:

Σήμερα, 11.12.1982, στην αίθουσα τελετών της Μαρασλείου Παιδαγωγικής Ακαδημίας συνήλθαν τα μέλη της Παιδαγωγικής Εταιρείας Ελλάδος σε έκτακτη Γενική Συνέλευση με θέμα:

«Ίδρυση Παιδαγωγικών Τμημάτων στα ΑΕΙ —

Παιδαγωγικές Σπουδές στην Ελλάδα»

και αφού άκουσαν σχετικές εισηγήσεις και αντάλλαξαν διεξοδικά απόψεις πάνω στο θέμα

διαπιστώνουν:

α) ότι οι παιδαγωγικές σπουδές στη χώρα μας υστερούν εν γένει σημαντικά,

β) ότι τα Παιδαγωγικά Τμήματα (δασκάλων και νηπιαγωγών), καθώς και τα τμήματα Σωματικής Αγωγής, που προβλέπει ο θεσμικός νόμος 1268/82, αποτελούν σημαντικό σταθμό στην ιστορία της εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών, δεν επιλύουν ωστόσο το φλέγον και επείγον πρόβλημα της **παιδαγωγικής κατάρτισης** των εκπαιδευτικών και της Μέσης Εκπαίδευσης, καθώς και το γενικότερο ζήτημα της παιδαγωγικής επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών όλων των βαθμίδων, και *προτείνουν ομόφωνα:*

α) Την **ίδρυση των Παιδαγωγικών Σχολών** στα Πανεπιστήμια της χώρας, οι οποίες θα έχουν ως αποστολή την παιδαγωγική κατάρτιση των νηπιαγωγών, δασκάλων και καθηγητών Γυμνασίων και Λυκείων όλων των ειδικοτήτων, την επιμόρφωση όλων των εκπαιδευτικών, την παροχή δυνατότητας ολοκληρωμένων παιδαγωγικών σπουδών (προπτυχιακού και μεταπτυχιακού επιπέδου) και τη χορήγηση αναλόγων πτυχίων, καθώς και την καλλιέργεια της παιδαγωγικής έρευνας. Με τον τρόπο αυτό το πρόβλημα της εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών όλων των βαθμίδων και σχολικών τύπων θα επιλυθεί κατά τρόπο επιστημονικά άρτιο, ρεαλιστικό και ανταποκρινόμενο στις σύγχρονες απαιτήσεις και στις γενικές κατευθύνσεις της εκπαιδευτικής πολιτικής.

β) Την ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία Παιδαγωγικών Τμημάτων Μέσης Εκπαίδευσης στα Πανεπιστήμια, όπου λειτουργούν Καθηγητικές Σχολές, καθώς και τμημάτων ειδικής Αγωγής και την ένταξή τους στις Παιδαγωγικές Σχολές.

γ) Να ισχύσει και για το προσωπικό που υπηρετεί σήμερα στις Π.Α. και Σ.Ν. ό,τι τουλάχιστον προβλέπει ο νόμος-πλαίσιο για το Ε.Δ.Π. των Πανεπιστημίων με την παράλληλη διατήρηση της μονιμότητάς του.

Η έκτακτη Γενική Συνέλευση της Παιδαγωγικής Εταιρείας Ελλάδος, τέλος, διατυπώνει την αυτονόητη αξίωσή της να συμμετέχει ως σύμβουλος της Πολιτείας στην εκπόνηση των αναγκών Π.Δ. και Νομοσχεδίων και στη διαδικασία λήψης αποφάσεων που αφορούν τις παιδαγωγικές σπουδές στη χώρα μας και δηλώνει την ανεπιφύλακτη προθυμία της να συμβάλει στην αρτιότερη υλοποίηση των προτεινομένων ρυθμίσεων.

Ο Πρόεδρος της Γενικής Συνέλευσης

Α. Δανασής — Αφεντάκης

(καθηγητής της Παιδαγωγικής του
Πανεπιστημίου Αθηνών)

Η ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΜΕ ΤΙΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΑΚΑΔΗΜΙΕΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΣΧΟΛΕΣ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ

Αμέσως μετά τη δημοσίευση του Π.Δ. 320/1985 για την οργάνωση και λειτουργία των Παιδαγωγικών Τμημάτων, το οποίο πρόβλεπε συνέχιση της εισαγωγής σπουδαστών στις Π.Α. και Σ.Ν. και για τα ακαδημ. έτη 1984-85 και 1985-86, ζητήσαμε με αναλυτικό υπόμνημα (ΠΕΕ 30/15.9.1985) προς το Υπουργείο Παιδείας την επανεξέταση του θέματος της παράλληλης εισαγωγής σπουδαστών στους δύο τύπους Σχολών.

Ο λόγος για την πρωτοβουλία μας εκείνη στηριζόταν στην εκτίμηση ότι δεν υπήρχαν αντικειμενικές ανάγκες που υποχρέωναν στη λήψη της σχετικής απόφασης. Θεωρώντας μάλιστα λαθεμένο το μέτρο, υποστηρίξαμε ότι η συνέχιση της εισαγωγής σπουδαστών στις υπό κατάργηση Σχολές θα είχε «πολύ δυσμενείς συνέπειες τόσο για το κύρος και το επίπεδο σπουδών όσο και για την ανάπτυξη του νέου θεσμού της εκπαίδευσης των υποψηφίων δασκάλων και νηπιαγωγών» και ζητούσαμε να επανεξεταστεί το θέμα «της εισαγωγής σπουδαστών στις Π.Α. και Σ.Ν. μετά την έναρξη της λειτουργίας των Παιδαγωγικών Τμημάτων».

Δυστυχώς το Υπουργείο Παιδείας δεν έλαβε σοβαρά υπόψη τα στοιχεία που περιείχε το υπόμνημα της ΠΕΕ και προχώρησε στην εφαρμογή του μέτρου που είχε αποφασίσει, αυξάνοντας μάλιστα υπερβολικά και τον αριθμό των εισαγομένων στις Σχολές σπουδαστών.

Με βάση τα στοιχεία του υπομνήματος χαρακτηρίζαμε αδικαιολόγητους τους φόβους ότι υπήρχε ενδεχόμενο να παρατηρηθεί σε μεγάλο βαθμό έλλειψη αδιόριστων δασκάλων και νηπιαγωγών και τονίζαμε ότι, και χωρίς την εφαρμογή του μέτρου της παράλληλης με τα Π.Τ. λειτουργίας των Π.Α. και Σ.Ν. μετά το ακαδ. έτος 1985-86, θα είχαμε το 1988 (έτος αποφοίτησης των πρώτων πτυχιούχων από τα Π.Τ.) «υπερβολικά μεγάλο αριθμό πτυχιούχων και συγκεκριμένα 9.402 αδιόριστους δασκάλους και 2.332 νηπιαγωγούς». Στο υπόμνημα είχε υπολογιστεί και η κάλυψη όλων των κενών θέσεων μέχρι την αποφοίτηση από τα Π.Τ. των πρώτων πτυχιούχων (1988). Σημειώνουμε με την ευκαιρία ότι και κάποιες σχετικές προτάσεις που έγιναν από το ΕΣΑΠ (15.9.1984) έστω και με καθυστέρηση ενός χρόνου, δεν είχαν θετικό αποτέλεσμα. Το ίδιο αναποτελεσματικό ήταν και συγκεκριμένο αίτημα της ΔΟΕ προς την Κυβέρνηση (Γεν. Συνέλευση Κλάδου, Ιούλιος 1984) «να σταματήσει η εισαγωγή σπουδαστών στις Π.Α. και Σ.Ν. από το έτος 1985-86...».

Παρατηρώντας τις μέρες αυτές τον αριθμό των σπουδαστών και σπουδαστριών που άρχισαν κιόλας να φοιτούν στις Π.Α. και Σ.Ν. και υπολογίζοντας την αύξηση που θα προκύψει από τις κατατάξεις και την «καθ' υπέρβαση εισαγωγή» υποψηφίων που ανήκουν σε διάφορες κατηγορίες, δεν κρύβουμε την μεγάλη ανησυχία που μας προκαλεί το μέγα πλήθος των σπουδαστών (περίπου 11.000 στις Π.Α. και 3.000 στις Σ.Ν.), οι οποίοι, σαν απόφοιτοι των Σχολών, θα προστεθούν στη δύναμη των σημερινών πτυχιούχων και θα είναι από το 1988 και έπειτα υποψήφιοι για διορισμό σε θέσεις δασκάλων ή νηπιαγωγών.

Από τον πίνακα που παραθέτουμε φαίνονται καθαρά οι πραγματικές διαστάσεις του προβλήματος και οι κοινωνικές επιπτώσεις (στρατιά ανέργων υποψηφίων για διορισμό) που θα έχει αυτό στα επόμενα χρόνια. Σημειώνουμε ότι από τα στοιχεία του πίνακα είναι ενδεχόμενο να παρατηρηθούν μικρές μόνον αυξομειώσεις.

Κατηγορία πτυχιούχων και χρόνος αποφοίτησης	Δάσκαλοι	Νηπιαγωγοί
1. Πτυχιούχοι αδιόριστοι μέχρι 31.12.85	9.402	2.332
2. " " " 31.12.86 (αρχική εγγραφή 1984-85)	5.440	1.512
3. " " " 31.12.87 (αρχική εγγραφή 1985-86)	4.306	1.213
4. Πτυχιούχοι από κατατάξεις διάφορες στη διάρκεια των ακαδ. ετών 1985-86 και 1986-87 περίπου	2.816	485
5. Πτυχιούχοι από εγγραφές «καθ' υπέρβαση» όλων των κατηγοριών και για τα δύο ακαδ. έτη περίπου	200	100
Συνολικός αριθμός πτυχιούχων μέχρι 31.12.88	22.164	5.642

Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι είναι αβάσιμα τα επιχειρήματα εκείνων που επιμένουν να υποστηρίζουν ότι εξαιτίας πραγματικών περιστατικών θα παρουσιαστούν μεγάλα κενά σε διδακτικό προσωπικό στο χώρο της Α/βάθμιας εκπαίδευσης (προσωρινή κάλυψη κενών με αναπληρωτές, κληρωτοί πτυχιούχοι, αθρόα υποβολή παραιτήσεων, στροφή πτυχιούχων προς άλλα επαγγέλματα).

Να προσθέσουμε ακόμη ότι και η μελέτη των επίσημων στοιχείων της Στατιστικής Υπηρεσίας δείχνει ότι δεν αναμένεται στα επόμενα χρόνια αύξηση των μεγεθών του μαθητικού πληθυσμού της Α/βάθμιας Εκπ/σης και κατά συνέπεια δεν θα παρατηρηθούν αισθητές μεταβολές από άποψη αριθμού οργανικών θέσεων δασκάλων και νηπιαγωγών.

Συμπέρασμα γενικό που προκύπτει ύστερα από όσα αναφέρθηκαν παραπάνω είναι ότι κανένας λόγος δεν δικαιολογεί πλέον την παράταση της λειτουργίας των Π.Α. και των Σ.Ν. Ελπίζουμε και ευχόμαστε να εκτιμηθεί όσο γίνεται πιο σοβαρά η ιδιαίτερη κρισιμότητα που παρουσιάζει το θέμα.

Με την ίδια τόλμη και αποφασιστικότητα που προχώρησε η Κυβέρνηση στην ίδρυση και λειτουργία των Παιδαγωγικών Τμημάτων θα πρέπει να αποφασίσει και τη διακοπή της λειτουργίας των Παιδαγωγικών Ακαδημιών και Σχολών Νηπιαγωγών, έστω και μέσα στα χρονικά πλαίσια που η ίδια έχει καθορίσει. Οποιαδήποτε υπαναχώρηση από την αρχική απόφαση θα είναι αιτία να γίνουν οξύτερα τα προβλήματα που σύντομα θα αρχίσουν να εκδηλώνονται.

Εκείνο που προέχει σήμερα σχετικά με το χώρο των Π.Α. και Σ.Ν. είναι από τη μια να βελτιωθούν οπωσδήποτε οι συνθήκες λειτουργίας των Σχολών και από την άλλη να εκδηλωθεί η πολιτική βούληση της Κυβέρνησης για την τακτοποίηση του διδακτικού και διοικητικού προσωπικού, σύμφωνα με τα ειδικά προσόντα, την εμπειρία και τις γνώσεις που διαθέτουν όσοι υπηρετούν σήμερα στο χώρο της εκπαίδευσης των υποψήφιων δασκάλων και νηπιαγωγών. Παράλληλα επιβάλλεται να αντιμετωπιστεί και το θέμα της ίδρυσης και λειτουργίας ΠΕΚ στις πόλεις εκείνες, όπου μετά την κατάργηση της Π.Α. ή της Σ.Ν. που λειτουργεί δεν προβλέπεται ίδρυση Παιδαγωγικού Τμήματος.

Ο ΝΕΟΣ ΝΟΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Όπως είναι γνωστό, ψηφίστηκε στο τμήμα διακοπών της Βουλής ο νέος νόμος για την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ο λεγόμενος «Αντί-309». Η Παιδαγωγική Εταιρεία Ελλάδος υπέβαλε δύο φορές γραπτώς τις παρατηρήσεις και προτάσεις της στο Υπουργείο Παιδείας, χωρίς να υπάρχουν ενδείξεις ότι έγιναν αντικείμενο συζήτησης κατά τη διαδικασία

σύνταξης του νομοσχεδίου. Άλλωστε αγνοήθηκε παντελώς το αυτονόητο αίτημά της να κληθεί, ως το μόνο επιστημονικό σωματείο στο χώρο της Παιδαγωγικής Επιστήμης, να συμμετάσχει κατά τη σύνταξη και συζήτηση του σχεδίου νόμου πριν κατατεθεί στη Βουλή.

Και μετά τη ψήφιση του νόμου, επανερχόμαστε στα εξής κυρίως βασικά σημεία των παρατηρήσεων και προτάσεών μας.

1) Οι διατάξεις που αναφέρονται στην υποχρεωτική εκπαίδευση κρίνονται ως ελλιπείς, κυρίως γιατί διατηρούν τον αυστηρό διαχωρισμό ανάμεσα στο Δημοτικό Σχολείο και το Γυμνάσιο και δεν αφήνουν περιθώρια για τη μελλοντική εφαρμογή ενός γνήσιου ενιαίου κορμού υποχρεωτικής εκπαίδευσης (με ενιαία προγράμματα, ενιαίο διδακτικό προσωπικό, ενιαίους τίτλους σπουδών κλπ.).

2) Η διάταξη για τη δυνατότητα ένταξης των νηπιαγωγείων σε παιδικά κέντρα εμπεριέχει τον κίνδυνο να απομακρυνθεί το νηπιαγωγείο από τον καθαρά παιδαγωγικό-εκπαιδευτικό χαρακτήρα του. Η ένταξη του νηπιαγωγείου θα μπορούσε να περιοριστεί στις περιπτώσεις όπου ο μικρός αριθμός νηπίων δεν δικαιολογεί την παράλληλη λειτουργία τους.

3) Δεν προβλέφθηκε δυστυχώς η διοικητική υπαγωγή των *Πειραματικών Σχολείων των Α.Ε.Ι.* στους αρμόδιους πανεπιστημιακούς φορείς.

4) Σε ό,τι αφορά το *Παιδαγωγικό Ινστιτούτο* νομίζουμε ότι δε βοηθούν οι σχετικές διατάξεις, ώστε να επιτελέσει τον ερευνητικό, κατά κύριο λόγο, ρόλο του. Βασικό μειονέκτημα θεωρείται το γεγονός ότι δεν προβλέπονται θέσεις παιδαγωγών στο κύριο προσωπικό του Π.Ι. και ακόμη ότι στα προσόντα διορισμού σε θέσεις συμβούλων και παρέδρων δεν εντάσσεται, όπως θα ήταν αυτονόητο, η αποδεδειγμένη παιδαγωγική εξειδίκευση. Γενικά πρόκειται παραδόξως για ένα Παιδαγωγικό Ινστιτούτο ερήμην της Παιδαγωγικής Επιστήμης, την οποία δεν υποκαθιστούν ούτε οι γνώσεις στα γνωστικά αντικείμενα άλλων επιστημών ούτε η πολύτιμη διδακτική πείρα στην εκπαίδευση. Μειονέκτημα αποτελεί επίσης η διοικητική εξάρτηση του Π.Ι. από την κεντρική διοίκηση.

5) Οι Διευθυντές των *Π.Ε.Κ.* θα έπρεπε να έχουν αποδεδειγμένη παιδαγωγική κατάρτιση, για να μπορέσουν να επιτελέσουν σωστά τον σοβαρό και υπεύθυνο ρόλο τους. Γενικότερα θα έπρεπε να προβλεφθεί η στενή συνεργασία των Π.Ε.Κ. με τα Πανεπιστήμια, όχι μόνο σε ό,τι αφορά την εκτέλεση αλλά και σε ό,τι αφορά τον καταρτισμό των προγραμμάτων διδασκαλίας.

6) Νομίζουμε ότι θα έπρεπε οπωσδήποτε να απαιτηθεί στο νόμο η *παιδαγωγική επάρκεια των υποψηφίων εκπαιδευτικών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης*, ένα αυτονόητο σε άλλες χώρες και ώριμο πια αίτημα που συζητήθηκε πολλές φορές ως τώρα και έγινε αποδεκτό και από το Υπουργείο Παιδείας διά στόματος του Υπουργού κ. Α. Κακλαμάνη.

Α' Διεθνές Συνέδριο της Παιδαγωγικής Εταιρείας το 1983 στην Αθήνα: χρειαζόμαστε εκπαιδευτικούς «που θα είναι σε θέση, όπως είπα πριν, να συνδέσουν σωστά και αποδοτικά τις επιστημονικές τους γνώσεις, αυτό δηλαδή που θα διδάξουν, με τη μέθοδο, με τον τρόπο που θα διδάξουν, γνωρίζοντας σε ποιον απευθύνονται, ποιος είναι ο διδασκόμενος, ποιες δυνατότητες έχει σαν προσωπικότητα, και μέσα σε ποιο κλίμα, κάτω από ποιες συνθήκες θα δεχθεί και θα αφομοιώσει το αντικείμενο της διδασκαλίας, κάτι που, όπως είπαμε, είναι ο τελικός στόχος της εκπαίδευσης».

ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

Όπως είναι γνωστό, η Παιδαγωγική Εταιρεία Ελλάδος, που ιδρύθηκε το 1980, είναι το μόνο επιστημονικό σωματείο στο χώρο της Παιδαγωγικής στην Ελλάδα. Σύμφωνα με το καταστατικό της Εταιρείας, μπορούν να γίνουν μέλη της παιδαγωγοί με τίτλους μεταπτυχιακών σπουδών στις Επιστήμες της Αγωγής τουλάχιστον επιπέδου Master.

Σήμερα η Παιδαγωγική Εταιρεία Ελλάδος έχει περίπου 140 μέλη, καθηγητές Πανεπιστημίων και Τ.Ε.Ι. Παιδαγωγικών Ακαδημιών και Σχολών Νηπιαγωγών, Σχολικούς Συμβούλους, εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και άλλους επιστήμονες παιδαγωγούς. Έτσι η Εταιρεία συγκεντρώνει το σύνολο σχεδόν του επιστημονικού δυναμικού της χώρας της στην Παιδαγωγική Επιστήμη και αποτελεί τον κατεξοχήν αρμόδιο επιστημονικό φορέα με έγκυρη γνώμη για παιδαγωγικά-εκπαιδευτικά θέματα.

Η πολιτεία όμως και ιδιαίτερα το Υπουργείο Παιδείας δεν έχει αξιοποιήσει ως τώρα την παιδαγωγική Εταιρεία ούτε στο Εθνικό Συμβούλιο Ανώτατης Παιδείας ούτε σε διάφορες επιτροπές, συμβούλια κρίσης και ομάδες εργασίας ούτε στις διαβουλεύσεις που διεξάγονται για τη λήψη θεμελιακών αποφάσεων για τα εκπαιδευτικά μας θέματα. Αλλά και γενικότερα η αποδεδειγμένη επιστημονική παιδαγωγική κατάρτιση δεν τίθεται ως βασική προϋπόθεση για τη στελέχωση επιτελικών οργάνων και εκπαίδευσης, όπως είναι π.χ. το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, τα Περιφερειακά Επιμορφωτικά Κέντρα, οι θέσεις συμβούλων εκπαίδευσης στο εξωτερικό, οι θέσεις σχολικών συμβούλων και κυρίως τα νέα Παιδαγωγικά Τμήματα στα Πανεπιστήμια, που άρχισαν να λειτουργούν «εκ των ενόντων» με κίνδυνο να εξελιχθούν σε κακέκτυπα των Παιδαγωγικών Ακαδημιών και Σχολών Νηπιαγωγών.

Έχουμε τη γνώμη ότι οι σύγχρονες απαιτήσεις της εκπαίδευσης επιβάλλουν την αξιοποίηση της Παιδαγωγικής Εταιρείας Ελλάδος ως του κατεξοχήν αρμόδιου επιστημονικού φορέα για τα εκπαιδευτικά ζητήματα,

καθώς και των μελών της ως επιστημονικών στελεχών τόσο στις διάφορες βαθμίδες του εκπαιδευτικού μας συστήματος όσο και σε κάθε ειδικότερη παιδαγωγική μελέτη και έρευνα, επιμόρφωση εκπαιδευτικού προσωπικού κλπ.